

היום נלמד בעזרת ה':

## מועד קטן דף יא

**משנה:** ולמרפסת: מרפסת היא מסדרון גבוה מעל הקרקע, שדרכו נכנסים לבתים שבקומה השניה (הנקרא פסאג' בלשוננו). מותר לעשות מעקה רק 'מעשה הדיוט'.

**שפין את הסדקין:** מותר לטוח בטיט את הסדקים שבגגות הבתים שלא היו משופעים (רש"י כת"י), ומותר להחליק את הטיט בכלי עץ עגול הנקרא 'מעגילה', וכן ביד או ברגל, אבל לא בכלי 'מחלציים' כי יש בדבר יותר מעשה אומן (כך סברה הגמרא בהוה אמינא).

**הציר והצינור:** ציר הדלת, והחור שבמפתן שבו נכנס הציר (= צינור) - מותר לתקנם במועד ובתנאי שלא יחכה במיוחד למועד בשביל לתקנם. (אמנם אם שכח לתקנם מותר).

וכל כבשין שהוא יכול לאכול מהן: כגון להכין דגים במי מלח וכדו' אם התהליך אמור להסתיים בתוך המועד מותר להכינו, אבל אם יסתיים אחר המועד אסור כי אין במלאכה זו צורך המועד.

**גמרא:** הוצא ודפנא: עלי דקל וענפים. צר בצרור: כלומר בונה אבנים זה על זה בלי טיט.

השתא במעגילה אמרת שרי: אם מותר לטוח במעגילה ודאי מותר ביד וברגל? אלא הכוונה שמותר רק ביד וברגל אפילו שהתוצאה תהיה מעולה כעין במ'עגילה', אבל בכלי אסור לא במחלציים ולא במעגילה.

**עד ימיו היה פטיש מכה בירושלים:** עד זמנו של רבי יוחנן כהן גדול היו מכים בפטיש בחול המועד, והוא גר על כך והפסיקו לעשות כן. ואם כן מדוע כתוב במשנה שמתקנים את המנעול והמפתח דבר הנעשה על ידי פטיש?

**כאן בדנפחי כאן בדנגרי:** פטיש של נפחים נאסר כי הוא משמיע קול גדול, מה שאין כן פטיש של נגרים. ותיקון המנעול הציר והמפתח העשויים מעץ, נעשים בפטיש של נגרים.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור

052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com



052-342-4473



הא במגלי הא בחצינא: השמעת קול אסורה בכל מקרה. אלא שמסור גדול (= מגלי) לא משמיע קול ולכן מותר לתקן בו את הנ"ל, אבל פטישים (= חציני) המשמיעים קול נאסרו.

הא רבי יהודה הא רבי יוסי: רבי יוחנן שגזר סבר כרבי יהודה הסובר שגם בדבר האבד צריך לעשות את המלאכה בשינוי, ולכן הוא גם גזר על השמעת קול. אבל משנתנו סוברת כרבי יוסי שבדבר האבד אין צריך שינוי, ולכן גם אין לגזור לתקן בפטיש בדבר האבד אפילו שהוא משמיע קול.

כמאן מדלינן האידינא: כדעת מי אנו נוהגים להרים את הקורה שנפלה בחול המועד ולתקוע אותה במקומה במסמרים בלא שינוי?

**בדיתא לבאי כוורי:** נהר 'בדיתא' שהיה במקום הנקרא 'לבאי' עשו לו תוואי מיוחד שבו המים זרמו למקום אחר ואילו הדגים שהיו בו נשארו. הגיעו כל העולם צדו את הדגים והביאו אותם. ורבא התיר להם גם למלוח אותם במועד.

אמר לו אבוי והרי הכמות הגדולה של הדגים אינה לצורך המועד? אמר לו רבא כיון שמתחילה הם הביאו את הדגים על דעת לאוכלם במועד, אם נאסור עליהם למלוח אותם הם יתקלקלו והוי דבר האבד.

**ואיכא דאמרי:** רבא התיר להם מראש ללכת לצוד להביא ולמלוח. אבוי הקשה לרבא הרי לא יהיו הדגים ראויים לאכילה במועד מחמת המלח הרב של המליחה? אמר לו רבא אפשר לאוכלם על ידי שטיפה מרובה (= איצצא). וכמו שעשו לשמואל שרחצו לו את הדגים שישים פעמים.

**רב איקלע לבי רב שפיר:** רב הגיע לביתו של 'רב שפיר' במועד והגישו לו לאכול דג ששליש ממנו היה מבושל, שליש מלוח ששטפו אותו פעמים רבות, ושליש צלוי.

**אמר לי אדא ציידא (= הצייד):** דג סמוך לזמן שהוא הולך להסריח הוא משובח יותר מאשר לאחר צידתו (תוס' מעירים שבזמננו יש בזה סכנה).

**כוורא טיוא באחוה:** דג - צריך לצלות ב'אחי' הוא המלח, שהדג חי במים המלוחים. ולאחר מכן יש להניחו במים צוננים שהם 'אביו' של הדג שחי במים. ויש לאוכלו ב'בנו' הוא הציר של הדג. ולשתות לאחר אכילתו מים שהם 'אביו' של הדג.

כוורא תחלי וחלבא: דג שחליים וחלב הם מאכלים כבדים שהגוף צריך לטעון אותם כלומר לעכל אותם, ולא המיטה (= פוריא), כלומר אין ללכת לישון לאחר אכילתם עד זמן רב. ועוד אמר אדא הצייד שלאחר אכילתם יש לשתות מים ולא שיכר, ואם לא מים אז עדיף שכר ולא יין.



### הדרן עלך משקין בית השלחין

**פרק שני. משנה: וי** **תהליך עשיית השמן בזמנם:** היו מכניסים את הזיתים לכלי הנקרא 'מעטן' בו הזיתים היו מתחממים וקליפתם מתרככת, לאחר כמה ימים היו הופכים אותם במעטן ע"י קנה מיוחד. אח"כ היו מעבירים אותם מהמעטן לבית הבד (= מקום ייצור השמן), שם טחנו אותם בריחים ואספו אותם כשהם טחונים לתוך סל הנקרא 'עקל בית הבד'. את הסל נתנו מתחת לקורה גדולה וכבדה שהיתה לוחצת עליהם, ובכך השמן היה נסחט מהם וזב לתוך בור איסוף השמן. אח"כ היו אוספים את ה'גפת' (= הפסולת שנותרה מהזיתים), ונתנו אותה מתחת לקורה הנ"ל עד שנסחט כל השמן.

מי שהפך את זיתיו במעטן כדי שיוכל להכניסם לבית הבד להוציא מהם שמן, ואירע לו שמת אחד מקרוביו (= מדובר בשאר ימות השנה), או שהפך את זיתיו לפני המועד ואירע לו אונס ולא הספיק להכניסם לבית הבד לפני המועד, או ששכר פועלים שיכניסו את זיתיו לפני המועד והם לא באו, מותר לו להניח עליהם בחול המועד את הקורה פעם אחת כדי שלא יפסיד את הזיתים לגמרי, וישאיר אותה עליהם כך ולא יסחט אותם יותר עד לאחר המועד, שאף שלא ממשיך את ייצור השמן לא יגרם לו נזק גדול, (אבל אם לא יטען את הקורה אפילו פעם אחת הרי שהוא יפסיד את הזיתים לגמרי). זוהי דעת רבי יהודה.

ולדעת רבי יוסי - מותר לו לתת את הזיתים על בית הבד, ולסחוט אותם לגמרי עד שיצא מהם כל השמן, ולאסוף את השמן לכדים, כדרכו בכל ימות השנה. (לא גורסים 'וגף').

**גמרא:** קושיא: המשנה פתחה באַבְל (= 'ואירעו אבל') ולא ביארה האם הוא יכול לטעון קורה באבלות או לא, אלא ביארה את דיני המועד (= 'טוען... ומניחה לאחר המועד').

רב שישא מבאר: מכך יש להוכיח שדברים המותרים בחול המועד אסורים בימי אבלו, ולכן המשנה לא ביארה כלום לגבי אַבְל, לפי שאסור לו לטעון אפילו קורה ראשונה בימי אבלו.

רב אשי מבאר: כוונת המשנה שלא צריך לומר שבימי אבלו שהוא אסור במלאכה רק מדרבנן מותר, אלא אפילו בחול המועד שאיסור המלאכה בו הוא מן התורה (= שמסרה לחכמים להחליט איזו מלאכה אסורה ואיזו מותרת) מותר לו לטעון קורה ראשונה, משום שבמקום הפסד התיירו רבנן.

**אלו דברים העושין לאבלי**: כלומר שאחרים עושים עבורו כדי שלא יגרם לו הפסד, אבל אסור לו לעשותם בעצמו.

**כדו לגופי**: לכסות אותו במכסה.

**ומרביצים שדהו וכו'**: משקים את שדהו של האבל כשיגיע תורו להשקות את השדות (= מנהגם היה שכל אחד היה משקה את כל השדות שבבקעה ביום מסויים).

רבי יהודה אומר - אף זורעים לו שדה ניר (= שדה חרושה) ושדה העומדת לפשתן, שאם לא יזרעו אותה עכשיו כבר לא תהיה ראויה לזרוע בה פשתן.

אמרו לו - לא יזרעו עבורו לא שדה ניר ולא שדה פשתן, לפי שגם אם שדהו לא תיזרע בתחילת זמן הזריעה, אפשר שתיזרע מאוחר יותר, וגם אם לא יזרעו בה פשתן אפשר שיזרעו בה מין אחר, ואין כאן הפסד מרובה.

רשב"ג אומר - אם זיתיו (= של האבל) היו הפוכים ואין שם אומן (= הבקי במלאכה זו) אלא הוא (= האבל בעצמו) וכו', הוא יכול לעשות זאת בעצמו בצנעה כדי שלא יבוא לידי הפסד.

**אומן לרבים**: כגון שהאבל היה ספר או בלן, והגיע זמן הרגל שיש בזה צורך לרבים.

**בלן**: שומר בית המרחץ שמשמש אותם ונוטל מכל אחד שכר.

**האריסין**: פועלים שעובדים בשדה ומקבלים תמורת עבודתם חצי / שלישי / רבע מהיבול. **החכירין**: ששוכרים חלקת אדמה ועובדים בה, ומשלמים לבעל הקרקע כמות מסויימת מהיבול. **הקבלנין**: שקיבלו על עצמם לעשות את כל עבודת השדה, ובעל השדה משלם להם. כל הנ"ל התחייבו לעשות את עבודתם כמה שנים קדימה, ואם אירע להם אבל התיירו לאחרים לעשות במקומם משום שיש לבעלים הפסד.

**החמרים וכו'**: בעלי חמורים / גמלים שמשכירים את עצמם ואת בהמתם להולכת משאות, והספנים שמשכירים את עצמם ואת ספינותיהם להולכת משאות בים, לא

יעבדו בימי אבלם, לפי שאין אחרים מפסידים מביטול מלאכתם, אלא רק הם בעצמם. אבל אם היו הם או בהמתם מוכרים או מושכרים אצל אחרים למהלך חודש או חודשיים, הרי אלו יעשו בעצמם כדי שלא יפסידו את שכרם וגם שבעלי המשא לא יפסידו.

**שכיר יום** אחד לא יעשה אפילו בעיר אחרת (= שאינם יודעים שהוא אבל ואין חשש 'מראית העין'), הואיל ויכול לחזור בו, שהדין הוא שמותר לפועל לחזור בו אפילו בחצי היום, ואין כאן הפסד גדול.

אומן שהיתה **מלאכת אחרים** בביתו כגון בגד לארוג, לא יעשה, הואיל ויכול לגומר לאחר זמן. ו**אע"פ שבקיבולת** כלומר שקיבל על עצמו לעשות את המלאכה בקבלנות דהיינו שקיבל את השכר מראש.

**קושיא:** 'אע"פ שבקיבולת' משמע שבוודאי כשלא קיבל בקבלנות אסור לו לעבוד, והרי להיפך - כשקיבל בקבלנות מובן שאסור לו לעבוד, מפני שאינו חייב לעבוד בימים מסויימים ונראה כעוסק במלאכת עצמו, אבל כשלא קיבל לעשות בקבלנות הרי הוא חייב לעסוק במלאכה כדי לסיימה בזמן שהתחייב, וניכר הדבר שאינו עוסק במלאכת עצמו, ומדוע אסור?

**תירוץ:** אכן יש לגרוס 'בין בקיבולת ובין שאינה קיבולת לא יעשה', הואיל ובידו לדחות את העבודה לאחר ימי אבלו.

היתה **מלאכתו** של האבל ביד אומנים אחרים ששכרם שיעשו עבורו עבודה, אם הם עובדים בביתו לא יעשו, שלא יחשדו בו שהוא מסייע להם או ששכרם בימי אבלו, ואם הם עובדים בבית אחר יעשו.

**גמלא דתורא:** היה להם צמד בקר בשותפות, שור אחד לזה ושור אחד לזה, אירע אבלות למר בר רב אחא בר רבא, וניתק את שורו מצמד הבקר ולא שלחו לחרוש בשדה, לפי שהיה אבל ואסור לו לעשות מלאכה אפילו ע"י בהמתו. אמר רב אשי - אדם גדול כמר בר רב אחא בר רבא עושה כך? הרי אף אם אינו חושש להפסד עצמו מדוע אינו חושש להפסד אחרים (= של מריון)? והרי למדנו בברייתא שאם היו בהמותיו מושכרין וכו' אצל אחרים הרי אלו יעשו!

הגמרא מבארת שמר בר רב אחא בר רבא סבר שאמנם מותר לכל אדם, אבל לאדם חשוב אסור, שעליו להחמיר.